

Motion till riksdagen 2012/13:Ju368

av **Andreas Norlén (M)**

Villkorlig frigivning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att överväga att se över en ändring av bestämmelsen om villkorlig frigivning i 26 kap. 6 § brottsbalken.

Motivering

När en person ådöms ett fängelsestraff, har domstolen att beakta en mängd föreskrifter beträffande straffmätningen. Dessa återfinns i synnerhet i 29 kap. brottsbalken (BrB). I kapitlets inledande paragraf föreskrivs följande: ”Straff skall ... bestämmas inom ramen för den tillämpliga straffskalan efter brottets eller den samlade brottslighetens straffvärde.”

Vad domstolen däremot inte skall beakta är att straffet i praktiken endast blir två tredjedelar av vad som utdöms. I 26 kap. 6 § BrB föreskrivs: ”När två tredjedelar av ett tidsbestämt fängelsestraff ... har avtjänats, skall den dömde friges villkorligt...” Beslutet får skjutas upp om det finns synnerliga skäl för det och i den bedömningen skall särskilt beaktas om den dömde allvarligt har brutit mot de föreskrifter och villkor som gäller för verkställigheten.

Huvudregeln är alltså att den dömde skall friges när två tredjedelar av straffet avtjänats. Det krävs synnerliga skäl för att hålla vederbörande kvar och det innebär att ribban för kvarhållande ”ligger högt”. Detta framstår som en principiellt sett märklig ordning.

Det finns goda skäl att ha ett system för villkorlig frigivning, till exempel för att kunna erbjuda dömda brottslingar ett incitament att uppföra sig väl under tiden i anstalt. Om den villkorliga frigivningen i praktiken närmast sker med automatik, och endast uteblir vid allvarlig misskötsel, tycks det dock som om den villkorliga frigivningen inte ger något särskilt starkt incitament till gott uppförande.

Fel! Okänt namn på

Härtill kommer att den noggrant genomförda straffmätningen givit ett visst resultat i form av ett fängelsestraff av viss längd. För att straffet skall fylla sina olika funktioner, bland annat allmänprevention och vedergällning, bör utgångspunkten vara att ett utdömt fängelsestraff skall avtjänas i sin helhet. En undersökning, som lades fram 2007 på regeringens uppdrag, visade att svenska domstolar typiskt sett utdömer straff som ligger i den nedre delen av straffskalan för respektive brott. Till detta skall alltså läggas att straffen endast verkställs till två tredjedelar, vilket gör redan korta straff ännu kortare.

I Finland har man en regel som säger att en fånge kan frigges, när två tredjedelar av strafftiden har avtjänats. Det skall dock göras en individuell prövning av om frigivning skall ske och därvid skall beaktas arten av hans brott och orsakerna därtill, hans tidigare levnadssätt och uppförande i kriminalvårdsanstalten, de förhållanden som han råkar i efter frigivningen samt en utredning om att han kan försörja sig på ett hederligt sätt och om det på grund av nämnda omständigheter eller av andra skäl kan antas att han kommer att leva klanderfritt i framtiden.

Detta framstår som en avgjort rimligare ordning än den svenska. Innan villkorlig frigivning kan komma i fråga, borde en individuell prövning göras – inte bara av om den dömda misskött sig grovt under tiden i anstalt, utan även om det vid en samlad bedömning framstår som rimligt att han frigges. Är brottet synnerligen grovt bör det vara ett skäl i sig till att frigivning inte skall ske i förtid. Villkorlig frigivning bör i första hand komma i fråga som en belöning till dömda som uppfört sig väl under tiden i anstalt, givet att det inte finns vägande skäl som talar emot frigivning.

Således bör man överväga att se över 26 kap. 6 § första stycket brottsbalken så att villkorlig frigivning blir en möjlighet under vissa noga angivna förutsättningar, inte en huvudregel.

Stockholm den 27 september 2012

Andreas Norlén (M)